

Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Testul 8

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I. TÉTEL

(30 de puncte)

a. A cím keltette érzések, gondolatok

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A címbeli „biztató” szó bátorító, buzdító, lelkesítő, ösztönző jelentésben épp a szerelem érzésének hiányára, vagy annak valami miatti féltésére, őrzésére, megtartására utaló; dekadens életérzés, hangulat; feltevődő kérdések, gondolatok: kit kell biztatni: a kedvest vagy önmagát, miért van szükség rá; a biztató a vallomás része stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. A beszédhelyzet jellemzői

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A vers a kedveshez intézett beszéd; közvetlen, egyre személyesebb hangú megszólításai E/2.-ben: 1., 3., 5. vsz.: „Szép asszonyom”, „Drágám”, „Édes”; a címbeli biztatás itt a kedves meggyőzése: a szerelem széttartó, ellentmondásos meghatározásával, általános érvényű igazságaival, a múlt idővel szembenálló daccal, akarattal; önbiztatás is nemcsak a szerelemre, hanem általa a közeledő, az élet örömeitől megfosztó halál „feledésére” „nagyszerű” legyőzésére; a 2., 4., 6. vsz. általánosító nyelvi megoldásokkal változtatja a beszélő pozícióját: általános alany, főnévi igenév, szentenciaszerű igazságokat mond ki az élet – szerelem – halál törvényszerű összetartozásáról, az általános hangot felváltja a személyesség, a „mi” érzései: a szerelmüket a változással szemben öröknek állítja, ezt bizonyítják faggató, könyörgő, elbizonytalanító kérdései stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. A szerelmet megjelenítő költői képek

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A szerelmet a versindító sorokban negatív stílusértékű, lefokozó, tárgyiasító metaforikus képben fogalmazza meg: „ötletlen és ócska jószág”; szenvedéssel, küzdelemmel telinek láttatja, mégis egyetlen menedéknek, megtartó erőnek, boldogságnak a Halállal, az idő múlásával szemben; a halál állandó fenyegetettségének, jelenlétének helyzetében az emberi létnek értelmet adó érték; „kicsi kis feledés”, az időből való kilépés „boldogsága”, „mámora” stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. Az ismétlések szerepe a költeményben

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Az ismétlések is a meggyőzés eszközei: a „hidd el” felszólítás kétszeri előfordulása; a gyakori szóismétlések pl. feledés szó többjelentése; a szótöismétlés – „kicsi kis feledés” – becéző forma, de kicsinységében is nagy dolgot jelentő: a szerelem boldogsága, az időből való kilépés, a halálra nem gondolás lehetősége; párhuzamos gondolatritmusra épülő szakaszokkal zárul a vers, dallamosságot, a tartalom súlyosságát ellenpontozza, a biztatás mágikus eszköze stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**,

részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**,

részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**,

kísérlet a válaszadásra **1 pont**.

Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat **5 pont**

összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat **4 pont**,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat **3 pont**,

logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat **2 pont**,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat **1 pont**.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 de punct)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Helyes válasz: c.

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Lehetséges válasz: pozitív jellemzők: *első barátunk, őszinte, egymásrautaltság*; negatív jellemzők: *ellenség, rivalizálás stb.*

5 pont

3. A kommunikációs funkció (tájékoztató/felhívó) megnevezése (2 pont), **indoklás** (3 pont)

5 pont

4. Témához való igazodás

5 pont

Az elbeszélő szöveg követelményeihez való igazodás

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 de puncte)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont**

(pl. *Mikes*: műfajötvet: irodalmi, fiktív-misszilis levél, napló, egzotikus keleti útirajz, elmélkedő emlékirat, anekdota elemei; elbeszélő és tudományos témákat is felölelhet; énelbeszélés, önkifejező, önmegértő szándék; E/1. személyű megszólalásmód, a szövegegységek a magány metaforái: a levél a távolság áthidalása, a jelen nem lévő, kitalált másik megszólítása, hitelesítése: P. E. grófnő alakja; társalgó hangnem, elmélkedő jelleg; a levél önjellemzése; kezdő- és záróformulák sajátos, mikesi stílusa;

Katona: tragédia: középpontjában egy konfliktus áll, egy tragikus hős, aki tragikus vétséget követ el, küzd, buknia kell, részvétet, katarzist vált ki, a dráma világában az értékvesztés felerősödik; drámai szituáció; konfliktusos dráma: Gertrudis konfliktust létrehozó negatív fél, Bánk a pozitív, aki a helyzet megszüntetéséért küzd; tetőpont: Gertrudis meggyilkolása; Bánk tragikumája összetett; bármelyik lehetőséget választja, sorsa értékvesztés pl. Melinda halála, önmaga értékeivel, elveivel szembekerülése; nemzeti, történelmi dráma: az ország, a nemzetek tragikumája, Petur és Tiborc panasza; Bánk az egész magyar nemzetét: a nemesek és a parasztok érdekét is képviseli; középpontos dráma: Bánk az értékhierarchia csúcsán; Endre, a hatalmi hierarchia csúcsán álló személy: nincs jelen, de minden terv feltételezi a hozzá való viszonyulást; az éjszaka motívuma; a drámai nyelv többszólamúsága;

Arany: romantikus történelmi ballada: epikus elemek: elbeszélői szöveg, Drégely várának 1552-es ostroma, magyar – török harc, jelen számára példa; visszatekintő nézőpont, idősíkok: jelen, múlt, párhuzamos szerkesztésmód, többszólamúság, drámai elemek: párbeszéd, hiánya,

kihagyás, sűrítettség, fokozás, ellentétezés, konfliktushelyzet, tragikum; lírai elemek: három térbeli pont jelképe, költői eszközök, szenvedély, túlzás stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. a mű szerkezete

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: 207 levél, fő rendező elve a levelek kronológiája: 1717–1758; hangulati váltás Rákóczi halála után; levélszerkezet: kezdő- és záróformula, keltezés; három típusú szerkezet: térbeli, időrendre épülő, képzettársításos; egy levél szerkezetének a bemutatása; pl. 37. levél – térbeli rendre épülő szerkezet: az emigrációban élők napirendjéről és ritka szórakozási lehetőségeiről tudósít; felépítése világos és jól tagolt: távolról közelít a tulajdonképpeni témához; első mondata személyes reflexió; bevezetés: Rodostó fekvése, a vidék éghajlata, a szőlő- és kertművelés; a város jellegzetes építésmódja, lakosainak, szokásaiknak, valamint a környék közbiztonságának bemutatása; a leírás pontos és aprólékos megfigyeléseken alapul; gyakran kapcsolódnak hozzá összehasonlító vagy értékelő jellegű személyes, esetenként humoros megjegyzések, az útleírás műfajával is rokonságot tartó első rész hitelesen mutatja be a bujdosók tágabb környezetét; ezt követi a levél tulajdonképpeni fő témája, a Rodostóban élő magyarok napirendjének és időtöltésének leírása; az emigrációban élők mindennapjainak egyhangúságát, a társasági élet szűkös lehetőségeit mutatja be a levél negyedik bekezdése, a befejezés a fontosabb témákat összegzi, a záradék néhány utóirat jellegű megjegyzést közöl, és a levél kommunikációs helyzetének megfelelően a címzettől való búcsúzást tartalmaz;

Katona: öt szakaszra tagolódik: a klasszicista drámamodell egy szakaszon belül érvényesül: Előversengés 1. nap koraeste, palota: Ottó és Biberach párbeszéde, Gertrudis megjelenése: alap- és határhelyzet: Ottó vágya, gyorsan kell cselekednie; magánéleti szál; I. szakasz 1. nap este, a bál idején a palotában: magánéleti és közéleti szál, Bánk hazatérése, a titok mint probléma; a királyi palotában megkülönböztetés, magyarok háttérbe szorítása, az érvényesül, aki behódol Gertrudisnak; II. szakasz 3 órával később, éjjel Petur bán háza: közéleti szál; III. szakasz hajnalban Melinda szobája; magánéleti szál; IV. szakasz 2. nap koraeste, naplemente Gertrudis szobája: közéleti és magánéleti szál; Mihály, Melinda, Bánk vádbeszéde; a tetőpont; V. szakasz 3. nap délelőtt palota, nagyterem: II. Endre hazatérése, Bánk tragikum; az éjszaka szimbolikus jelentése: a palota és az ország állapotára utaló, a tisztánlátás hiányát is jelző;

Arany: alaphelyzet; három térbeli pont az 1-2. vsz; két idősík: Drégely romja – múlt, a nyájas hegyorom és a völgy – jelen; térbeli ellentétek: hegy/fent– völgy/lent, szimbolikus jelentései; 3.vsz. völgy; 4.vsz: feltekintő nézőpont: „ott”; zöld szín ismétlése, jelképe; párhuzamos szerkesztésmód, az 5. vsz.-től kezdve a hegyen játszódik a cselekmény: apródok – török követ párbeszéde/ hiánya, szimbolikus jelentése, a jelentől való elfordulás; többszólamúság: a páratlan versszakokban az apródok éneke, páros versszakban a török követ szólama, szaggatottság, meggyőző kísérletek; tetőpont: a török követ is elismeri Szondi hősiességét, a két szólam egyesül; a hegy az emlékezés, múltidézés helye is, a küzdés színhelye, az apródok énekének helyszíne, értékek őrzője, erkölcsi magasabbrendűség kifejezője, nyitott befejezés stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. a szereplők jellemzése

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Mikes*: a Leveleskönyv énelbeszélés: Mikes önéletrajzi szereplő – társaságra vágyó, mégis magányos figura; a szülőföld állandó sóvárgója; a szabadságharc önfeláldozója, a bujdosó Rákóczi fejedelem hűséges kamarása; barátságosan csevegő, humorral, sztoikus belenyugvással fogadja el sorsát; felvilágosult, ifjak, leányok gyakorlati neveléséről elmélkedik; művelt, minden érdekli, jó megfigyelő; a hasznosság elve szerint gondolkodik, akárcsak a fejedelem: a munka morális és társadalmi kötelesség: pl. 88.; munka és egészség viszonya, gyönyörűsége pl. 41., 64.; műveltsége példa számára; az anyanyelv tudása, a nemzeti nyelv kiművelése és a kultúra ápolása

összefügg hazájának szeretetével, az ország hasznával és a nemzeti nyelvű irodalom terjesztésével; a levelek fiktív hőse: P. E. grófnő; női eszményi olvasótípus; szórakoztatás elve, humora;

Katona: szereplők három csoportja; jellemek állandósága, indulatok egyértelműsége; egy-egy uralkodó tulajdonság, kivétel Bánk és Gertrudis, összetett jellemek; történelmi alakok; *Bánk* belső, lelki vívódásai, érzelmi-gondolati konfliktusai a magánember és a közember szerep dilemmájából, kettős elkötelezettsége; kitüntetett helyzetben lép elénk: övé a hatalmi-társadalmi rangsorban az uralkodó utáni legfőbb közjogi méltóság, a drámai értékrangsor csúcsán álló jellem, személyiségének meghatározó vonása az emberi teljességre való törekvés, karakterének legfőbb értékei: a királyhűség és a méltóság, a szociális érzékenységgel is párosuló, felelős hazaféltés, Melinda iránti szerelem; célja nem csupán a kialakult helyzet megszüntetése, hanem egy erkölcsileg magasabbrendű, új értékminőség megteremtése, klasszicista eszmény; II. Endre: szimbólumarc, középpont, eszményített figura; hatalmi hierarchia csúcsán álló, értékszínter lefokozó: gyenge, tájékozatlan, tanácstalan, szerepjáték; Petur az uralkodó asszony ellen lázadó, hatalombíráló, királyhű, nemesi érdekek képviselője, érzelmi-indulati csapongás; Tiborc érzelmi ember, hűség példája, lázadó, beszéde: paraszti réteg és egyetemes érdekek összefonódása, világgpanasz, általános emberi szenvedés;

Arany: a ballada hősei – cím szerint is – a várkapitány apródjai; meg-nem-alkuvás, hűség példái; az apródok Szondi példáját követve helytállnak, szembeállnak, nem befolyásolhatóak; a költői hivatás példázatai; a tragikus bukás utáni túlélés erkölcsi, magatartásbeli értékei, jelképesesség; hatalomelv és szeretetelv, alkalmazkodás és belső szabadság, függetlenség megőrzése; Szondi György figurája már a reformkori balladaírás gyakori témája volt, alakjához többnyire az önfeláldozás, a hősiesség, a hazaszeretet kapcsolódott; a várkapitány apródjai énekében, akik túlélőként választási helyzetbe kerülve példát keresnek pártfogójuk hősiességében, térszimbólika: a hegy – Szondi erkölcsi magasabbrendűsége, bátorsága, helytállása, megalkuvásra képtelensége; a török követ által is elismert nagyság *stb.*),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. a hűség ábrázolása

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. *Mikes*: a hűség több formája: II. Rákóczi Ferenc iránti lojalitás; szülőföldre, elveikhez, nemzeti értékeikhez való ragaszkodás; 16 évesen áll a fejedelem szolgálatába, apródként, rendületlen hűséggel, kötelességtudóan szolgálta a fejedelmet törökországi száműzetésében; szeretet, megbecsülés, mester és tanítványi viszony pl. 37. levél; 1735-ben a fejedelem halála pl. 112. levél: a megrendülés, gyász hangján szólal meg: Mikes urának és atyjának szólítja, halálos ágyánál mindannyian ott vannak, mint gyermekei búcsúztatják; állapotuk jellemzésére háromszor visszatérő szó az árvaság, jelképes jelentésű: a bujdosók létállapota, 'politikai száműzetés', a 'hazától való távollét', keresztény–sztoikus belenyugvó magatartás; *haza iránti hűsége*: pl. 37. levél szállóigéje; mindig hasznára akar lenni szülőföldjének; összehasonlítja a török gazdálkodási szokásokat az otthoniakkal; a káposzta-motívum mint erdélyi címer, a levél önjellemzésének is metaforikus eszköze; erdélyi hagyományok; ifjak, leányok nevelésének fontosságáról való elmélkedése pl. 27. levél; a tanulást az élet szolgálatába kell állítani; a nemzeti érdekek előtérbe helyezése az egyéniéssel szemben; az anyanyelv tudása, a nemzeti nyelv kiművelése; székely nyelvjárás ötvözése a francia rokokó irodalmi nyelv választékos, könnyed, szellemes eleganciájával; a műveltség, idegen nyelvek tanulásának fontossága;

Katona: hűség formái: közéleti szintén: a haza, nemzet iránti hűség, szolgálat; II. Endre király iránti hűség tudat meghatározza a dráma világát, műfaját: középpontos dráma; ugyan nincs jelen, de minden terv és cselekedet feltételezi a hozzá való viszonyulást: pl. Bánk végső érve Petur lázadására; Petur halála előtt is megerősíti a haza és király iránti lojalitását; Bánk tragikum: a királyhűségen nyugvó, ráruházott hatalom, mely nem képvisel értéket; lefokozott világréteg; a törvényesség keretei között lehetetlen a konfliktus megoldása; szerepkonfliktusa, Gertrudisszal való szembenállása, elveivel ellentétes tette; magánéleti szintén: Bánk és Melinda hűsége/hűtlensége; Bánk tisztánlátásának hiánya, tragikus vétsége: megkérdőjelezi felesége hűségét, áldozat-szerepét; Tiborc hűsége Bánkhoz a múltban gyökerezik, egykori megmentője;

Bánk is kitart Tiborc mellett, segíti, közös sorsuk; panasza egyetemes értékek védelmében szól; tette sarkallja; Tiborc elvhűsége, tisztességének megőrzése a legnagyobb válsághelyzetben is;

Arany: hűség formái: Szondi György és az apródok elvhűsége, haza és nemzete iránti elkötelezettsége; Szondi György figurája már a reformkori balladairás gyakori témája volt, alakjához többnyire az önfeláldozás, a hősiesség, a hazaszeretet kapcsolódott; pl. a várkapitány apródjai énekében, akik túlélőként választási helyzetbe kerülve példát keresnek pártfogójuk hősiességében, térszimbolika: a hegy – Szondi erkölcsi magasabbrendűsége, bátorsága, helytállása, megalkuvásra képtelensége; szeretetelv; a török követ által is elismert nagyság, hősszerep; Szondi két apródja értéktudatának meghatározója a tekintélyt képviselő személy értékeivel való belső azonosulás, elszánt ragaszkodás, ami egyszerre jelenti önazonosságukat és egy közösséghez való tartozásuk tudatát; felfogásukban az én – te – mi viszony alapja a hűség az önzetlen pártfogóhoz, a nevelőhöz, a példához, tágabban a pogány érzékiséggel ellentétes egyszerű kereszténységhez és a magyar vitézi életformához, legáltalánosabban önazonossághoz és szabadsághoz; a dalnok-szerep szabadságharc bukása idején – a költői hivatás, helytállás, függetlenség megőrzésének a példázata stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása *5 pont*,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek *részleges* betartása *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*, helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra 1 pont*.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.